

Анатолій Чернов

ПИЛИП ЙОСИПОВИЧ КАПЕЛЬГОРОДСЬКИЙ

*Невже ж умру за те, що так бажав знайти
В гармидері життя джерело правди чисте?
За те, що ніжно так і щиро я кохав?
За те, що правді тій довічно я віддав
І сили, й щастя особисте?*

П. Капельгородський, "Остання ніч"

Відомий учений, громадський і політичний діяч української діаспори Микола Степаненко у своїх споминах зазначає: "...студентом <...> я мешкав на Хрестовоздвиженській вулиці. По сусідству був дім репресованого керівника літературного гуртка при Центральній Науковій бібліотеці Пилипа Капельгородського. Дім стояв над урвищем, що кінчалось Новопроложеною (Шолом-Алейхема) вулицею" [18, с. 123]. Письменник української діаспори Олекса Ізарський (Мальченко) в романі "Полтава" також згадує садибу Капельгородського на Хрестовоздвиженській вулиці – "з квітниками перед верандою і щільним парканом від вулиці" [10, с. 239].

Пилип Йосипович Капельгородський, український поет, прозаїк, публіцист, народився 14 (27) листопада 1882 року в селі Городище на Сумщині в сім'ї колишнього кріпака, а згодом "вільного" безземельного селянина-батрака. Батько робив по наймах за харчі та одяг. Одружився також із біднячкою. У сім'ї було одинадцять дітей. "Бувало, – згадував пізніше письменник, – батько й мати покладуть окраєць хліба, поставлять миску вареної картоплі та відро води, а самі – до пана та до куркулів, за п'ятий чи шостий сніп. До пізнього вечора

гнути спину, а в серці колючка: як там діти..." [12, с. 93–94].

Ще в земській школі місцевий священик напророчив, що з допитливого хлопчини буде

П. Й. Капельгородський (1882–1938),
письменник, журналіст,
громадський діяч

колись великий "світильник церковний". Пилипка віддали казенним коштом до Роменського духовного училища. Про жахливий режим і гнітючу атмосферу навчання в бурсі, а потім і в семінарії Капельгородський згадує в "Записках семінариста". І все ж йому напрочуд легко давалася наука і в школі, і в бурсі. В училищі він знайомиться з класиками російської літератури О. Пушкіним, М. Лермонтовим, читає М. Гоголя. Тут він пізнав красу і міць Шевченківського генія. Книги відкрили йому браму у світ життєвої правди, у світ прекрасного, не дали загрузнути в болоті попівщини та єзуїтства. Саме в Ромнах Капельгородський почав пи-

сати вірші, навіть створив свою першу поему "Степан Острияниця". Але він не зміг змиритися з гнітючою атмосферою, яка панувала в училищі, за бунтівний характер не раз потрапляв у карцер, а невдовзі був виключений з бурси.

За наполяганням батьків Пилип складає екстерном екзамен в Полтавську духовну семінарію. Семінаристом вступає в нелегаль-

ну українську громаду, яка була організована Симоном Петлюрою. 1901 р. С. Петлюра залучає П. Капельгородського до Революційної Української партії [6, с. 62]. У семінарії Капельгородський веде активну громадську діяльність: разом із товаришами засновує рукописний журнал “Розсвіт”, організовує семінарський хор і гурток з літературно-наукових питань. Із 4-го курсу семінарії читає лекції в недільних школах для дорослих. 1902 р. в семінарії виникає так званий “семінарський бунт”. Семінаристи вимагали введення до навчальних програм предметів українознавства, більш демократичного режиму в навчальному закладі тощо. Ці вимоги були сформульовані в спеціальній петиції, яку підписали близько 200 осіб. Вони взяли активну участь у селянських виступах, які прокотилися Полтавщиною 1902 р. Після придушення цих виступів, жандармерія порушила кримінальну справу проти “підмовників”, серед яких був і П. Капельгородський. Його виключили з семінарії і заарештували. Під час обшуку на квартирі хлопця поліція знайшла, крім забороненого “Кобзаря”, його щоденник із “жахливою” цитатою: “Росія – це деспотизм і тиранія, якої ще світ не знав. Це темна, як ніч, холодна, мов кам’яний мур, і безжалісна, прикрита зовнішньою доброзичливістю сила, що зазіхає на всі краї. Росія – це найтяжче рабство, це невблаганна жорстокість і лукавство” [19]. Хоч наведені слова – оцінка імперії французького філософа Ф. Аріеля, Капельгородського це не врятувало. Пізніше, в трагічному для письменника 1938 р., на допиті в НКВС він свідчив, що разом із Петлюрою був виключений із семінарії за “націоналістичну діяльність”.

Після арешту Капельгородського було направлено в с. Городище під нагляд поліції. На Сумщині він учителює, але незабаром нелегально повертається на Полтавщину, вчителює на Лубенщині, займається революційною діяльністю. Знову потрапляє під нагляд поліції і, рятуючись від переслідування, 1904 р. переїжджає на Кубань.

На Кубані в м. Успенську створює 2-класне училище споживчої кооперації і стає його першим директором. Згодом училище робиться центром революційної боротьби, де збирається місцева прогресивна інтелігенція. Тут зберігається нелегальна література, гектограф, на якому друкуються відозви, революційні вірші, а ще приховано динаміт, бомби на випадок нападу чорносотенців.

16 квітня 1909 р. П. Капельгородського заарештовують разом із соратниками й ув’язнюють в Армавірську тюрму. Причиною арешту була не тільки його активна участь у революційній боротьбі, але й літературна діяльність. Ще 1905 р. його ранні поезії ввійшли в збірку початківців “Перша ластівка”. У Петербурзькому журналі “Вільна Україна” Капельгородський опублікував в українському перекладі траурний марш В. Архангельського “Вы жертвою пали в борьбе роковой”. 1907 р. у Києві виходить його збірка поезії “Відгуки життя”, де поряд із віршами були переклади поезії Лермонтова, Беранже, Горького. 1908 р. у книзі “З неволи” публікується його найкращий вірш “Не стріляй”, спрямований проти гнітючої атмосфери, масових репресій, страт, чорносотенних погромів, військовопольових судів, які панували в Росії:

*Не стріляй, бо настане жадана пора:
Розкуються заковані люди!
І розвіється димом неправда стара –
Ні раба вже, ні ката не буде!
І щасливий, і вільний розквітне
наш край...*

Не стріляй!

В Армавірській в’язниці Капельгородський пише найкращий прозовий твір – автобіографічну повість-хроніку “Записки семінарста”, в якій описано аракчеєвський режим і атмосферу, що панували в Роменській бурсі та Полтавській духовній семінарії. У тюрмі він пише вірш, у якому відчувається його громадянська позиція:

*Ви замкнули мене, – та живої душі
Вам не можна, не сила замкнути!
З-під замків, із-за ґрат,
із-за мурів німих,
Замість суму і сліз, замість слів
жалібних
Мою пісню ви будете чути...*

Слідство в справі Капельгородського тягнулося півроку. 26 вересня 1909 року в м. Новочеркаську відбувся суд: “найсвітліший спогад в часи столицінської реакції”, [4, с. 11], – згадував про нього пізніше Капельгородський. Під час суду в місті проходили демонстрації, мітинги на захист підсудних. На суді Капельгородського звинувачували в тому, що він у 1906–1908 рр. закликав селян до збройного повстання. Нагадали йому і вірш “Не стріляй”, направлений проти царизму. Під тиском громадськості суд виправдав його, але “порадив” чоловікові залишити Кубань.

Восени 1909 р. Капельгородський переїжджає до Північного Кавказу, працює журналістом в газеті “Терек”, співпрацює з газетою “Рада” та “Літературно-науковим вісником”. Збирає історичні, етнографічні матеріали про Чечню, Інгушетію, Караногай. У своїх публікаціях стає на захист малих народів від імперських сатрапів, передає у журнал “Русское багатство” (редактор В. Короленко) факти зловживання з боку царських чиновників. Є свідчення, що Капельгородський з цією проблемою виступав у Першій Державній Думі [5, с. 105].

16 січня 1910 р. у Тереклі-Мекбет відбувся всенародний схід (нізамі), на якому Капельгородського обирають начальником Караногаю – краю між Тереком і Кумою аж до Каспія. Сім років прожив він серед кочівників-караногайців. Крім адміністративної діяльності та захисту місцевого населення від бюрократії чиновників, він вивчає традиції і побут караногайців, складає їх повну історію від XII ст. до 1928 р. Саме в Дагестані (Кізлярі) починає працювати над оповіданням “Аш-Хаду” (“Я стверджую”), яке публікувалося 1932 р. у збірці вибраних творів. Це зворушлива поема про трагічне кохання й гірку долю сироти Каір-бека та його нареченої Отарбіке. Зображення нестерпних умов життя караногайців і пробудження в них бунтівного духу надавало твору революційного забарвлення.

Відомий літератор Дагестану Д. Трунов писав: “Для мене особисто ім’я Пилипа Капельгородського священне. Його життя справді подвижницьке. Треба знати, що таке Караногай, щоб зрозуміти, що для нього значить ім’я диво-людини з України. Дагестанці мусять із вдячністю носити в серцях ім’я письменника...” [4, с. 13].

Пізніше, в трагічному для Капельгородського 1938 р., більшовицькою владою його було звинувачено в тому, що він “как крупный царский чиновник осуществлял колониаторскую политику царского правительства в отношении кочующих племен...” [1, арк. 15].

У травні 1917 р. П. Капельгородський переїжджає до Владикавказу, де працює статистом Терської області. У кінці року працює в кооперативному журналі “Трудовой крестьянин” у Ставрополі. А ще в жовтні 1917-го в Росії відбувся більшовицький переворот. Як поставився до нього Капельгородський, видно з вірша “История от Александра Благословского до Николая Ленина (Ульянова)”, надрукованому в газеті “Свободное слово” 7 квітня 1918 року, уривки з якого далі наводимо:

*Державу захватили
Винтовкой и штыком,
На шею посадили
Верховный “Совнарком”.*

*Взобравшись с сапогами
На царственный престол,
Сам Ленин с простаками
Игру свою повел.*

*Затеяли повсюду
Гражданскую войну.
Набили трупов грудю,
Расстроивши страну.*

*По-старому над нами
Куражатся вдвойне,
Народу рты зажаты
Винтовкой и штыком.*

*Иуды и Пилаты
Командуют кругом,
Довольные судьбою
Лелея произвол...*

Вірш нагадають автору на допиті в НКВС, указуючи на “гнусные выпады против Ленина”.

У січні 1918 р., коли денікінці підійшли до Ставрополя, Капельгородський човном перепливає Азовське море до берегів України. Знову вчителює на Лубенщині, стає директором Лубенської гімназії і в період Центральної Ради українізує її. Про ці роки в житті крайнина дізнаємося з його кримінальної справи: “...директор гімназії Капельгородський вийшов з гімназії з українським національним прапором – за що був заарештований. З під арешту втік в Прилуки”.

У кримінальній справі є повідомлення Лубенського ГПУ, в якому говориться, що в Прилуках Капельгородський “поступил в автокефальне духовенство и был произведен в сан епископа и в той роли был около месяца...”. [1, арк. 19]. Якщо це так, то передбачення селянського священика про те, що Капельгородський буде “великим світильником церковним”, майже збулося. У Прилуках він підтримував політику Директорії, але згодом розчарувався в ній і приєднався до більшовиків. 1920 р. повернувся до Лубен, працював редактором газети “Вісті ревкому”. Пізніше перейшов у газету “Червона Лубенщина”, де, за словами лубенських чекістів, “пел дифирамбы Петлюре”. У 1921–1922 рр. Капельгородського заарештували за участь у “націоналістичній повстанській організації”. 15 днів він провів в ув’язненні.

Ставлення Капельгородського до С. Петлюри неоднозначне. У семінарії вони були друзями й соратниками в боротьбі проти царської політики в Україні. Петлюра підтримував літературний хист Капельгородського, 1907 р. написав рецензію на його брошуру «Українці на Кубані», в якій зазначив: «...автор добре ознайомлений з тією темою, про яку пише; мовою володіє добре; літературу Кубані знає; форма викладу у нього легка, справді популярна, іноді навіть поетична – словом, автор має всі дані для того, щоб стати за гарного популяризатора і збагатити нашу убогу «літературу для народу» цінними працями» [17, с. 88–90]. Ще до 1917 р. Петлюра написав рецензію на його повість «На шахті», в якій звернув увагу на молодий талант письменника, «що справді вмів змалювати правдиві картини сурової дійсності...» [8, с. 629]. А вже після 1924 р. Капельгородський видасть низку публікацій, які ганьбитимуть петлюрівщину й національно-визвольні змагання.

1924-го П. Капельгородському запропонували посаду завідувача відділу газети «Більшовик Полтавщини», і він переїхав у Полтаву. На той час у газеті працювали молоді талановиті журналісти О. Ковінька, О. Косенко, І. Цюпа та ін. Але не ці літературно обдаровані люди створювали обличчя друкованого органу – всі стратегічні питання вирішувала партійна номенклатура. Капельгородський прийшов у газету вже як відомий журналіст і письменник і став для молодих працівників першим радником і товаришем. Його публікації користувалися в полтавців такою популярністю, якій може позаздрити лише журналіст найвищого рівня. Він достеменно знав село, його мову, звичаї. Перо Капельгородського було гострим і саркастично-нищівним. Влучним словом сатирика він цілив у тупих бюрократів-владолюбців, висміював безгосподарників та несумлінних робітників. У 1927–1928 рр. запровадив у газеті рубрику «З мітелочкою по селах», де йшлося про різні недоліки господарчого і культурного життя, та рубрику «В голові ще не посіяно», яка висміювала нерозсудливість і дурість окремих керівників. Про популярність Капельгородського серед населення свідчить такий факт: «...селяни с. Чернечий Яр (зараз Диканський район) на загальних зборах ухвалили: обрати журналіста-письменника Пилипа Капельгородського почесним членом Чернечоярської сільради за його постійний захист бідноти проти куркулів, гетьманців, петлюрівців і всіх

старорежимників, як у газеті, так і на ділі» [13, с. 187].

Про Капельгородського періоду його праці в газеті «Більшовик Полтавщини» залишив спогади письменник-гуморист О. Ковінька: «Вчитель, наставник, дай боже кожному молодому автору потрапити в науку до отакого ніжно-сердечного і дбайливо-клопітливого «доктора» філологічних наук... Ми – початківці-письменники – завжди за порадою звертались до свого широкого наставника. Кажу ж, Пилип Йосипович делікатно і тактовно виправляв і допомагав...» [13, с. 185].

У листі до О. Ковіньки письменник В. Конвісар згадує виступ Капельгородського в Полтаві наприкінці літа 1929 р., коли той читав свої гуморески:

*Село. В сільраді – голова,
Сердитий на похмілля...*

«Я, – пише Конвісар, – цією гуморескою був дуже вражений і зачарований» [13, с. 186].

Писав Капельгородський і літературно-критичні статті з історії українського письменства. З великою пошаною і любов'ю ставився до творчості Т. Шевченка. Присвятив йому вірш «До Кобзаря», критично-бібліографічний нарис «Тарас Григорович Шевченко» та інші публікації.

Лише за п'ять перших років роботи в газеті «Більшовик Полтавщини» опублікував більше 600 фейлетонів і 200 сатиричних віршів, переважно селянського побуту. Про це пише і літературознавець української діаспори Р. Млиновецький у книзі «Голод на Україні»: «Яр Славутич вигадав 15-річну мовчанку Пилипа під час приходу до власті більшовиків. Тим часом у Києві у 1932 році в ювілей Капельгородського вийшли окремим виданням твори письменника: понад 600 фейлетонів, 200 віршів і кілька антиукраїнських повістей!» [15, с. 50]. Одна з таких повістей під назвою «Непорозуміння» була написана 1928 р. У ній автор висміяв Центральну Раду, гетьманщину, денікінщину, петлюрівщину, в образі головного героя «українофіла» Веніаміна Єрихонського вивів прототип Миколи Шемета, відомого діяча УНР, якого знав по Лубнах. Ця повість вважалася однією з кращих в українській радянській літературі, однак таке загравання з владою письменникові не допомогло...

Крім журналістської діяльності, Капельгородський бере активну участь у громадському житті Полтави. Він член літературного

об'єднання "Плуг", учасник Астрономічного гуртка при Краєзнавчому музеї, де спілкується з В. Щепотьєвим, Г. Майфетом, Ю. Победоносцевим та іншими представниками передової інтелігенції. Організовує і очолює літературний гурток при Центральній Науковій Бібліотеці. Проте раз у раз йому нагадують минулі зв'язки з Центральною Радою, із С. Петлюрою. Відомий письменник української діаспори Д. Нитченко в книзі "Від Зінькова до Мельбурна" згадує, що 1930 р. "зустрівся з Капельгородським, який приїхав в Харків, щоб вступити в члени Політфронту, але Григорій Епик йому відмовив..." [16, с. 86].

Та все ж основну увагу П. Капельгородський приділяв літературній діяльності. Ще в серпні 1906 р. у журналі "Нова громада" він публікує науково-соціологічне дослідження "Сільський пролетаріат на Кубанщині", що стало своєрідною інтродукцією роману "Шурган". Наприкінці 1920-х рр. письменник виконує свій задум написати художньо-документальну історію Громадянської війни на Терекі і Кубані, яка б стала літописом боротьби проти денікінців, 1930 р. закінчує повість-хроніку "Шурган", а 1932 р. вона виходить у світ у Харкові. Капельгородський вважав цей твір "спробою історичної хроніки". У ньому яскраво відтворено одну з найтрагічніших сторінок протистояння. Сучасники порівнювали твір із "Ходінням по муках" О. Толстого. Проблема життєвого вибору в жорсткому класовому двобої показано письменником на прикладі головного героя Гаврила Рогожина, який дещо нагадує Григорія Мелехова з "Тихого Дону"; змальовано бурхливу і складну війну кавказьких народів за незалежність, позиції у війні заможного і бідного козацтва. Письменник чесно відтворив не тільки масовий героїзм з обох боків барикади, а й показав трагедію людських утрат, жертви, покладені на вівтар кривавої революції. Вчені-літературознавці вважали, що "Шурган" не поступається за художньою силою "Залізному потоку" і називали Капельгородського "полтавським Серафимовичем" [3, с. 15].

8 січня 1938 р., заповнюючи "Анкету письменника", Капельгородський розповів про намір у 3–4 романах показати Громадянську війну в Україні, розпочавши реалізацію задуму "Обороною Полтави" і закінчивши "Перекопом". Звідтоді роман "Оборона Полтави" пролежав в архіві 40 років і побачив світ 1977-го. У ньому йдеться про боротьбу полтавських залізничників у період німець-

кої окупації та Громадянської війни. Про героїчний рейд Полтавського залізничного технічно-бойового загону 1918 р. у районі Мелітополя, бій коло с. Якимівна. Ще 1928 р. Капельгородський пише поему "Якимівська трагедія", а також лібрето до кантати композитора Ф. Попадича, яка у квітні 1928 р. була виконана Полтавською Державною капелою.

1934 р. Капельгородський приступає до написання роману "Артезіан". У серпні "Більшовик Полтавщини" публікує уривки з нього, а в кінці 1934-го твір було завершено. Проте лише 1974 р. його було опубліковано в журналі "Вітчизна". "Артезіан" вийшов окремою книгою 1977 р. разом з "Обороною Полтави". Задум роману виник у Капельгородського ще 1910 р., коли письменник перебував у кізлярсько-астраханській напівпустині. У грудні 1910 р. він писав у газеті "Терек" про караногайські піщані бархани: "Кожен їх шматочок при умілому господарюванні можна б було б перетворити в земний рай, засадити лісами, зупинити згубні суховії, змінити сам клімат..." [2, с. 5] У Капельгородського щось було від О. Довженка, який також хотів прикрасити землю садами і квітами, зробити її прекрасною, затишною. Ще 1927 р. у журналі "Комуніст" Капельгородський чи не вперше в Україні ґрунтовно і предметно, на основі власної практики, порушив проблему освоєння "неплідних" пісків. Майже через 30 років Олесь Гончар у романі "Собор" знову заговорить на природоохоронну тему [2, с. 30].

Творчість письменника і журналіста цінували його сучасники. Так, С. Єфремов в "Історії українського письменства" зазначав: "Капельгородський Пилип, поет і повістярь, в своїх творах виводив далі нитку кращих традицій українського письменства. Оповідання, а надто поезії його, на громадські теми переважно, перейняті наскрізь бадьорим настроєм борця – це справді "відгуки життя", як назвав він збірку своїх поезій, в яких чимало знайдемо образів і картин з українського побуту та природи і разом одгуків на сучасні мотиви" [7, с. 312]. Леся Українка звернула увагу на публіцистичні статті Капельгородського. У листі до матері Олени Пчілки вона радила запросити його до постійного співробітництва в "Рідному краї", оскільки вважала, що в цього автора "виробляються нічого собі публікації" [14, с. 799–800]. Олекса Ізарський (Мальченко) називав Капельгородського своїм учителем [9, с. 48]. Пилип Йосипович спілкується з І. Франко, М. Коцюбинським, Панасом Мирним, В. Короленком, М. Старицьким

та іншими інтелігентами. Особливо дружні відносини склалися з Панасом Мирним. Син Панаса Мирного Михайло Панасович згадував: «Пилип Капельгородський і після смерті батька був у нас частим і шанованим гостем, й що дороге і незабутнє нам – при матеріальній скруті щиро допомагав нашій рідні...» [13, с.192].

1932 р. громадськість Полтави відзначала 50-річчя з дня народження письменника. До видавництва готувалися «Вибрані твори» у 2-х томах. Йому бажали подальшої творчої праці, але вже тоді митець відчував, що над ним нависла чорна хмара заборон і репресій.

У другій половині 1930-х років Капельгородський залишався майже самотнім серед полтавської інтелігенції. Одні відійшли на той час в інший світ, інші були репресовані і заповнили сталінські табори. Хвиля арештів, яка почалася 1928 р., набирала обертів. Заарештовано групу молодих літераторів: П. Ванченка, О. Ковіньку, Г. Майфета та ін.

Будинок П. Капельгородського в м. Полтаві по вул. Кричевського, 24

Чи не єдиним на волі був Грицько Коваленко (письменник, художник, громадський діяч), та й з ним Капельгородський не часто бачився. Було ясно, що відбувається навколо, і вони почувалися приреченими. 20 серпня 1937 р. заарештували Коваленка. Капельгородський розумів, що настала його черга...

19 березня 1938 р. датується ордер на його арешт. Митця звинуватили в участі «у підпільній націоналістичній контрреволюційній військово-повстанській організації, яка ставила своїм завданням підготовку збройного повстання з метою повалення Радянської влади і відновлення капіталістичного ладу в Україні» [1, арк. 28]. По справі П. Капель-

городського проходили працівники газети «Більшовик Полтавщини» Ю. Жилко, Ф. Злидинь, С. Кокоть, Ф. Кравченко та багато інших. 31 березня 1938 р. відбувся єдиний допит Капельгородського, на якому він частково признав себе винним. Постановою Особливої Трійки УНКВС по Полтавській області від 5 квітня 1938 р. Капельгородського засудили до розстрілу «як найзапеклішого ворога компартії і Радянської влади». 23 червня вирок виконали [1, арк. 28].

Цікаво, що про смерть Пилипа Йосиповича і до сьогодні ходять легенди. Так, У. Самчук у книзі «На вороному коні» розповідає, що 1942 р. під час окупації Києва німцями він побував у родині І. Кавалерідзе, одруженого з донькою Капельгородського, і твердо переконує, що Капельгородський перед війною був звільнений і жив десь на Полтавщині [11, с. 208]. У передмові до 2-томника «Вибраних творів» Капельгородського, виданого в Києві 1982 р., літературний критик, дослідник творчості митця Л. Бойко, називає іншу дату його смерті – 21 лютого 1942 року.

Під час хрущовської відлиги 1956 р. дочка Капельгородського Надія Пилипівна пише листа до Генеральної Прокуратури з вимогою передивитися справу батька. З проханням допомогти їй у цій справі вона звертається до письменників Ю. Смолича, П. Панча, Л. Первомайського. У січні 1956 р. Пилипа Йосиповича Капельгородського було реабілітовано посмертно.

«Людиною революційного духу і революційного гарту» назвав літератора М. Стель-

мах. 1961 р. вийшов у світ укладений Стельмахом збірник «Вибраних творів» П. Капельгородського. У листопаді 1982 р. – до 100-річчя письменника – видано вибраний двотомник у Києві.

На жаль, у Полтаві забули про видатного українського письменника. Ще 1978 р. О. Ковінька писав: «Годилося б достойно сіє ім'я ушанувати: установити на вулиці імені Капельгородського скульптурний бюст, а де жив – меморіальну дошку» [13, с. 192].

Вулиця П. Капельгородського в Полтаві й справді є, та чомусь не там, де і досі стоїть садиба письменника. Меморіальна дошка висіла на будинку, де колись знаходилася

редакція газети «Більшовик Полтавщини», у Піонерському провулку, а зараз немає. 1992 р. Полтавська спілка літераторів заснувала обласну літературну премію імені Пилипа Капельгородського. Затвердили Положення, визначили 4 номінації [20]. І що? Хтось чув про лауреатів премії імені Пилипа Капельгородського?.. Так ми шануємо своїх видатних земляків! І тільки в Лубнах на будинку, де жив письменник, якимось дивом збереглася меморіальна дошка, присвячена йому.

Закінчити цю статтю хочеться уривком із вірша Капельгородського до І. Котляревського, який повною мірою можна віднести й до самого Пилипа Йосиповича:

*Бо кожен письменник живе не вмирає,
Аж поки ще рідная мова лунає,
І співи дзвенять голосні...*

Література

1. Архів УСБУ в Полтавській області. Справа 3365 С Т1. – 35 аркушів.
2. Бойко, Леонід. Друге життя письменника [Текст] / Л. Бойко // Капельгородський П. Й. Артезіан. Оборона Полтави; [передм. Л. Бойка]. – К.: Рад. письм. 1977. – 335 с.
3. Бойко, Леонід. Митець – громадянин [Текст] / Л. Бойко // Капельгородський П. Й. Шурган: роман; [передм. Л. Бойка]. – К.: Дніпро, 1969. – 400 с.
4. Бойко, Леонід. Пилип Капельгородський [Текст] / Л. Бойко // Капельгородський П. Й. Твори: У 2-х т. – Т. 1; [упоряд., передм. Л. Бойка]. – К.: Дніпро, 1982. – 468 с.
5. Граб, Василь. Дослідник реконструктивної доби: У лещатах ДПУ: нариси про безпідставно репресованих діячів вітчизняної науки та культури [Текст] / В. Граб. – П.: Археологія, 1999. – 215 с.
6. Граб, Василь. Маловідомий фейлетон Капельгородського про Симона Петлюру [Текст] / В. Граб // Матеріали 6-х Полтавський петлюрівських читань; [за ред. М. Кульчинського та Т. Пустовіта]. – П.: Просвіта, 2003. – 213 с.
7. Єфремов, Сергій. Історія українського письменства: Т. 2 [Текст] / С. Єфремов. – 4-те вид., з одмінами і додатками. – Київ – Ляйпціг.: Українська накладна, 1919. – 450 с.
8. Жила, Володимир. Дореволюційна діяльність Симона Петлюри [Текст] / В. Жила // Визвольний шлях: Суспільно-політичний і науково-літературний місячник Української інформаційної служби AREFEREED Лондон. – 1995. – № 5. – С. 628–632.
9. Ізарський, Олекса. Володимир Міяківський: зустрічі й листи [Текст] / О. Ізарський // Сучасність. Українське товариство закордонних студій «Сучасність». – 1972. – № 6. – С. 48.
10. Ізарський, Олекса. Полтава: роман [Текст] / О. Ізарський. – [Б. м.]: Сучасність, 1977. – 263 с.
11. Ізарський, Олекса. Щоденник 1940–1980 [Текст] / О. Ізарський; [упоряд. А. Аненкова, П. Ротач]. – П.: Динамік, 2006. – 391 с.
12. Капельгородський, Пилип. Записки семінариста: Твори [Текст] / П. Й. Капельгородський; [упор. М. Стельмах, передм. П. Падалка]. – К.: Худож. літер., 1961. – 599 с.
13. Ковінька, Олександр. Смішне пригинає, смішне й виправляє [Текст] / О. Ковінька. – Х.: Прапор, 1975. – 199 с.
14. Косач-Кривинюк, Ольга. Леся Українка: Хронологія життя і творчості [Текст] / О. Косач-Кривинюк; [передм. і уклад. П. Одарченка, обл. Петра Холодного]. – Нью-Йорк.: Українська Вільна Академія Наук у США, 1970. – 926 с.
15. Млиновецький, Роман. Голод на Україні і «таємнича рука» [Текст] / Р. Млиновецький; [передм. Д. М-ин]. – Торонто, 1982. – 308 с.
16. Нитченко, Дмитро. Від Зінькова до Мельборна. Із хроніки мого життя [Текст] / Д. Нитченко; [передм. М. Павлишин]. – Мельборн: Байда, 1990. – 402 с.
17. Петлюра, Симон. Статті, листи, документи [Текст] / С. Петлюра. – Т. II. – Нью-Йорк.: Українська Вільна Академія Наук у США. Бібліотека ім. Симона Петлюри в Парижі, 1979. – 627 с.
18. Степаненко, Микола. Крилиці національного самоусвідомлення й гідності: Вибрані праці [Текст] / М. Степаненко; [упоряд. М. Г. Кульчинський, П. П. Ротач]. – К.: Просвіта, 1994. – 132 с.
19. Пилип Капельгородський – педагог, журналіст і письменник // Народне слово: Загальнополітичний тижневик. – 2007. – 22 лист.
20. Положення про обласну літературну премію імені письменника-полтавця Пилипа Капельгородського за кращий літературний твір // Добромисел: Спілка літераторів Полтавщини. – 1992. – № 1. – С. 16.